N. A.
1188
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

N.A. 1188

Basilius
de Libris Legendis

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

Sir T. P.
Middle Hill

~~4842~~
22060
~~24720~~
22060

Magni Basilii oratio ad iuvenes quid et quo ordine sit legendum

Vermis eram   sed nuper

Vespa fui nunc factus apis per florea rura

Hoc lego: quod ceras mellaque conficiat

                                             iuvet

Colligo tantillum: quod prosit: haud noceat.

                                              teneras   leve / seget purum

aut cupias   Hoc lego: quod sapiat vel utile dulce prius   al. quod dulce est utile mirificum

                                                     pharmaca

quod servet corporea sacra paret

quod servet tradita lumen alat.   al. quod confert omnibus:

             nutriat: augeat efficiat   al. multiplicetque diu.

                                                usque diu

quod omnes nosque deumque iuvet.

quod vivos post obitumque iuvet. al. quod nunc hic animisque detur

quod sanus nec minus eger amet al. post animeque rogent

    al. pariter sanus et egerament.

quod pueri virique senesque petant

XVI

6

† Τοῦ μεγάλου βασιλείου· λόγος παραινετικὸς πρὸς νέους

Πολλά με τὰ παρακαλοῦντά ἐστι, συμβουλεῦσαι
ὑμῖν ὦ παῖδες· ἃ βέλτιστα εἶναι κρίνω·
καὶ ἃ ξυνοίσειν ὑμῖν, ἑλομένοις πεπίστευκα·
τό τε γὰρ ἡλικίας οὕτως ἔχειν· καὶ τὸ διὰ πο-
λλῶν ἤδη γεγυμνάσθαι πραγμάτων· καὶ
μὴν, καὶ τὸ τῆς πάντα παιδευούσης ἐπ' ἀ-
μφω μεταβολῆς, ἱκανῶς μετασχεῖν, ἔμπειρόν
με εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων πεποίηκεν· ὥστε
τοῖς ἄρτι καθισταμένοις τὸν βίον, ἔχειν ὥσπερ
ὁδῶν τὴν ἀσφαλεστάτην ὑποδεικνύναι· τῇ τε
παρὰ τῆς φύσεως οἰκειότητι· εὐθὺς μετὰ
τοὺς γονέας ὑμῖν τυγχάνω· ὥστε μήτ' αὐτὸς
ἔλαττόν τι πατέρων εὐνοίας νέμειν ὑμῖν, ὑμᾶς
δέ τε νομίζω, εἰ μή τι ὑμῶν διαμαρτάνω
τῆς γνώμης, μὴ ποθεῖν τοὺς τεκόντας πρὸς
ἐμὲ βλέποντας· εἰ μὲν οὖν προθύμως δέ-
χοισθε τὰ λεγόμενα, τῆς δευτέρας τῶν ἐ-
παινουμένων, ἔσεσθε παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως·
εἰ δὲ μή, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν εἴποιμι δυσχε-
ρές· αὐτοὶ δὲ μέμνησθε τῶν ἐπῶν· δηλονότι·
ἐν οἷς ἐκεῖνός φησιν, ἄριστον μὲν εἶναι, τὸν
παρ' ἑαυτοῦ τὰ δέοντα ξυνορῶντα· ἐσθλὸν
δέ, κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων ὑποδει-
χθεῖσιν ἑπόμενον· τὸν δέ, πρὸς οὐδέτερον
ἐπιτήδειον, ἀχρεῖον εἶναι πρὸς ἅπαντα·
μὴ θαυμάζετε δέ, εἰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν
εἰς διδασκάλους φοιτῶσι· καὶ τοῖς ἐλλογί-
μοις τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, δι' ὧν κατα-

λελοιπασι λόγων συγγινομένοις ὑμῖν, αὐτός
τι παρ' ἐμαυτοῦ λυσιτελέστερον, ἐξευρηκέναι
φημί. τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ, καὶ συμβουλεύσων
ἥκω· τὸ μὴ δεῖν εἰσάπαξ, τοῖς ἀνδράσι
τούτοις· ὥσπερ πλοίου τὰ πηδάλια, τῆς
διανοίας ὑμῶν παραδόντας· ᾗπερ ἂν ἄ-
γωσι ταύτῃ ξυνέπεσθαι· ἀλλ' ὅσον ἐστὶ, χρή-
σιμον αὐτῶν δεχομένους, εἰδέναι τί χρὴ
καὶ παριδεῖν· τίνα οὖν ἐστι ταῦτα· καὶ ὅπως
διακρινοῦμεν. τοῦτο δὴ, καὶ διδάξω ἔνθεν
ἑλών. ἡμεῖς ὦ παῖδες· οὐδὲν εἶναι χρῆμα
παντάπασι τὸν ἀνθρώπινον βίον, τοῦτον ὑπο-
λαμβάνομεν· οὔτ' ἀγαθόν τι νομίζομεν ὅλ(ως)
οὔτ' ὀνομάζομεν· ὃ τὴν συντέλειαν ἡμῖν, ἄχρι
τούτου παρέχεται· οὐκοῦν προγόνων περι-
φάνειαν· οὐκ ἰσχὺν σώματος· οὐ κάλλος· οὐ
μέγεθος· οὐ τὰς παρὰ πάντων ἀνθρώπων τιμάς·
οὐ βασιλείαν αὐτήν· οὐχ ὅ τι ἂν εἴποι τις.
τῶν ἀνθρωπίνων μέγα· ἀλλ' οὐδὲ εὐχῆς ἄξιον.
κρίνομεν· ἢ τοὺς ἔχοντας ἀποβλέπομεν.
ἀλλ' ἐπὶ μακρότερον πρόϊμεν ταῖς ἐλπίσι·
καὶ πρὸς ἑτέρου βίου παρασκευὴν, ἅπαντα
πράττομεν· ἃ μὲν οὖν ἂν, συντελῇ, πρὸς
τοῦτον ἡμῖν, ἀγαπᾶν τε καὶ διώκειν παντὶ
σθένει χρῆναι φαμέν· τὰ δὲ οὐκ ἐξικνούμενα
πρὸς ἐκεῖνον· ὡς οὐδενὸς ἄξια παρορᾶν.
τίς δὴ οὖν οὗτος ὁ βίος καὶ ὅπῃ· καὶ ὅπως
αὐτὸν βιωσόμεθα· μακρότερον μὲν, ἢ κατὰ
τὴν παροῦσαν ὁρμὴν ἐφικέσθαι· μειζόν(ων)
δὲ, ἢ καθ' ὑμᾶς ἀκροατῶν ἀκοῦσαι· τὸ

τῶν

σύντομον μὲν εἰπεῖν, ἱκανῶς δ' ἴσως ὑμῖν
ἐνδείξασθαι· ὅτι πάσας ὁμοῦ, τὰς ἀφ'
οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι τῷ λόγῳ, τὴν συλλαβὴν — ἱ πὸ συλλαβὼν
καὶ εἰς ἓν ἀθροίσας εὐδαιμονίας· οὐδὲ
πολλοστῷ μέρει τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων εὑρή
παρισουμένην· ἀλλὰ πλεῖον τοῦ ἐν ἐκείνοις
ἐλαχίστου τὰ σύμπαντα τῶν τῇδε καλῶν·
κατὰ τὴν ἀξίαν ἀφεστηκότα· ἢ καθόσον,
σκιὰ καὶ ὄναρ τῶν ἀληθῶν ἀπολείπεται
μᾶλλον δέ, ἵνα οἰκειοτέρῳ χρήσωμαι τῷ πα
ραδείγματι· ὅσῳ ψυχὴ τοῖς πᾶσι τιμιωτέρα
σώματος, τοσούτῳ καὶ τῶν βίων ἑκατέρ
ων, τὸ διάφορον· εἰς δὴ τοῦτον, ἄγουσι μὲν
ἱεροὶ λόγοι, δι' ἀπορρήτων ἡμᾶς ἐκπαιδεύον
τες. ἕως γε μήν, ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἐπακού
ειν τοῦ βάθους τῆς διανοίας αὐτῶν, οὐχ οἷόν τε,
ἐν ἑτέροις οὐ πάντῃ διεστηκόσιν· ὥσπερ
ἐν σκιαῖς τισὶ καὶ κατόπτροις, τῷ τῆς
ψυχῆς ὄμματι τέως προγυμναζόμεθα·
τοὺς ἐν τοῖς τακτικοῖς τὰς μελέτας ποι
ουμένους μιμούμενοι· οἵ γε ἐν χειρονομίαις
καὶ ὀρχήσεσι, τὴν ἐμπειρίαν κτησάμενοι·
ἐπὶ τῶν ἀγώνων, τοῦ ἐκ τῆς παιδιᾶς,
ἀπολαύουσι κέρδους. καὶ ἡμῖν δὴ τοίνυν,
ἀγῶνα προκεῖσθαι, πάντων ἀγώνων μέ
γιστον νομίζειν χρεών, ὑπὲρ οὗ πάνται
ποιητέον, καὶ πονητέον εἰς δύναμιν — ἡμῖν
ἐπὶ τὴν τούτου παρασκευήν. καὶ ποιηταῖς
καὶ λογοποιοῖς. καὶ ῥήτορσι. καὶ πᾶσιν
ἀνθρώποις ὁμιλητέον· ὅθεν ἂν μέλλοι πρὸς τὴν

τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ὠφέλειά τις ἔσεσθαι·
ὥσπερ οὖν οἱ δευσοποιοὶ παρασκευάσαν-
τες πρότερον, θεραπείαις τισίν, ὅ τι πο-
τ' ἂν ᾖ τὸ δεξόμενον τὴν βαφήν, οὕτω τὸ ἄν-
θος ἐπάγουσιν, ἄν τε ἁλουργόν, ἄν τέ τι
ἕτερον ᾖ, τὸν αὐτὸν δὴ καὶ ἡμεῖς τρόπον
εἰ μέλλοι ἀνέκπλυτος ἡμῖν, ἡ τοῦ καλοῦ
παραμένειν δόξα, τοῖς ἔξω δὴ τούτοις
προτελεσθέντες, τηνικαῦτα τῶν ἱερῶν
καὶ ἀπορρήτων ἐπακουσόμεθα παιδευ-
μάτων· καὶ οἷον ἐν ὕδατι τὸν ἥλιον ὁρᾶν
ἐθισθέντες, οὕτως αὐτῷ προσβαλοῦμεν
τῷ φωτὶ τὰς ὄψεις· εἰ μὲν οὖν ἐστί τις καὶ
οἰκειότης, πρὸς ἀλλήλους τοῖς λόγοις, προὔρ-
γου ἂν ἡμῖν αὐτῶν ἡ γνῶσις γένοιτο· εἰ δὲ μή,
ἀλλὰ τό γε παράλληλα θέντα, καταμαθεῖν
τὸ διάφορον, οὐ μικρὸν εἰς βεβαίωσιν τοῦ
βελτίονος· τίνι μέντοι καὶ παρεικάσας
τῶν παιδεύσεων ἑκατέραν τῆς εἰκόνος
ἂν τύχοις; ἦ που καθάπερ φυτοῦ οἰκεία μὲν
ἀρετή, τῷ καρπῷ βρύειν ὡραίῳ· φέρει δέ
τινα κόσμον, καὶ φύλλα τοῖς κλάδοις περι-
σειόμενα· οὕτω δὴ καὶ ψυχῇ, προηγουμένως
μὲν καρπὸς ἡ ἀλήθεια· οὐκ ἄχαρί γε μὴν
οὐδὲ τὴν θύραθεν σοφίαν περιβεβλῆσθαι·
οἷόν τινα φύλλα σκέπην τε τῷ καρπῷ
καὶ ὄψιν οὐκ ἄωρον παρεχόμενα· λέ-
μωϋσῆς γεται τοίνυν καὶ μωϋσῆς ἐκεῖνος, ὁ πάνυ, οὗ
μέγιστόν ἐστι ἐπὶ σοφίᾳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις
ὄνομα τοῖς αἰγυπτίων μαθήμασιν· ἐγγυ-

μνασάμενος τὴν διάνοιαν, οὕτω προσελθεῖν
τῇ θεωρίᾳ τοῦ ὄντος· παραπλησίως δὲ τούτῳ
καὶ ἐν τοῖς κάτω χρόνοις, τὸν σοφὸν δανιὴλ ἀπὸ βα- δανιήλ
βυλῶνος φασι, τὴν σοφίαν χαλδαίων κατα-
μαθόντα, τότε τῶν θείων ἅψασθαι παιδευ-
μάτων· ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἄχρηστον ψυχαῖς μα-
θήματα τὰ ἔξωθεν δή, ταῦτα ἱκανῶς εἴρηται·
ὅπως γε μὴν, αὐτῶν μεθεκτέον ἡμῖν, ἑξῆς ἂν
εἴη λέγειν· πρῶτον μὲν οὖν τοῖς παρὰ τῶν ποι-
ητῶν, ἵνα ἐντεῦθεν ἄρξωμαι· ἐπεὶ παντο-
δαποί τινές εἰσι, μὴ πᾶσιν ἐφεξῆς
προσέχειν τὸν νοῦν· ἀλλ' ὅταν μὲν τὰς τῶν
ἀγαθῶν ἀνδρῶν πράξεις, ἢ λόγους ἡμῖν διε-
ξίωσιν· ἀγαπᾶν τε καὶ ζηλοῦν· καὶ ὅτι μάλι-
στα πειρᾶσθαι, τοιούτους εἶναι· ὅταν δὲ
ἐπὶ μοχθηροὺς ἄνδρας ἔλθωσι, τὴν μίμησιν
ταύτην δεῖ φεύγειν, ἐπιφρασσομένους τὰ ὦ-
τα· οὐχ ἧττον ἢ τὸν ὀδυσσέα φασὶν ἐκεῖνοι
τῶν σειρήνων τὰ μέλη· ἡ γὰρ πρὸς τοὺς φαύ-
λους τῶν λόγων συνήθεια, ὁδός τίς ἐστιν, ἐπὶ
τὰ πράγματα· διὸ δὴ πάσῃ φυλακῇ τὴν
ψυχὴν τηρητέον· μὴ διὰ τῆς τῶν λόγων ἡδονῆς
παραδεξάμενοί τι, λάθωμεν τῶν χειρόνων.
ὥσπερ οἱ τὰ δηλητήρια μετὰ τοῦ μέλιτος
προσιέμενοι· οὔτοι νῦν ἐπαινεσόμεθα,
τοὺς ποιητὰς, οὐ λοιδορουμένους· οὐ σκώπτον-
τας· οὐκ ἐρῶντας· ἢ μεθύοντας μιμουμένους·
οὐχ ὅταν τραπέζῃ πληθούσῃ· καὶ ᾠδαῖς ἀ-
νειμέναις, τὴν εὐδαιμονίαν ὁρίζωνται· πάν-
των δὲ ἥκιστα περὶ θεῶν τι διαλεγομένοις.

προσέξομεν· καὶ μάλισθ' ὅταν, ὥσπερ πολ-
λῶν τε αὐτῶν διεξίωσι, καὶ τούτων οὐδ' ὁμο-
νοούντων· ἀδελφὸς γὰρ δὴ, παρ' ἐκείνοις
διαστασιάζει, πρὸς ἀδελφόν· καὶ γονεῖς
πρὸς παῖδας· καὶ τούτοις αὖθις, πρὸς τοὺς
τεκόντας, πόλεμός ἐστιν, ἀκήρυκτος· μοιχεί-
ας δὲ θεῶν, καὶ ἔρωτας· καὶ μίξεις ἀναφανδόν,
καὶ ταύτας μάλιστα, τὰς τοῦ κορυφαίου πάν-
των, καὶ ὑπάτου Διός, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν·
ἃ κἂν περὶ βοσκημάτων, τις λέγων ἐρυθρι-
άσειε, τοῖς ἐπὶ σκηναῖς καταλείπομεν· ταὐ-
τὰ δὲ ταῦτα λέγειν, καὶ περὶ συγγραφέων
ἔχω· καὶ μάλισθ' ὅταν ψυχαγωγίας ἕνεκα,
τῶν ἀκουόντων· λογοποιῶσι· καὶ ῥητόρων
δέ, τὴν περὶ τὸ ψεύδεσθαι τέχνην, οὐ μιμη-
σόμεθα· οὔτε γὰρ ἐν δικαστηρίοις· οὔτ' ἐν ταῖς
ἄλλαις πράξεσιν, ἐπιτήδειον, ἡμῖν τὸ ψεῦ-
δος, τοῖς τὴν ὀρθὴν ὁδόν, καὶ ἀληθῆ, προε-
λομένοις τοῦ βίου, οἷς τὸ μὴ δικάζεσθαι νόμῳ,
προστεταγμένον ἐστίν, ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτῶν,
μᾶλλον ἀποδεξόμεθα· ἐν οἷς ἀρετὴν
ἐπῄνεσαν· ἢ κακίαν διέβαλον· ὡς γὰρ τῶν
ἀνθέων, τοῖς μὲν λοιποῖς ἄχρι τῆς εὐωδίας,
καὶ τῆς χρόας ἐστίν, ἡ ἀπόλαυσις· ταῖς μελίτταις
δ' ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ' αὐτῶν, ὑπάρ-
χει· οὕτω δὴ κἀνταῦθα τοῖς μὴ τὸ ἡδύ, καὶ
ἐπίχαρι μόνον, τῶν τοιούτων λόγων διώ-
κουσιν· ἔστι τινὰ καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτῶν, εἰς
τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι· κατὰ πᾶσαν δὴ
οὖν, τῶν μελιττῶν, τὴν εἰκόνα τῶν λόγων,

ἡμῖν μεθεκτέον. ἐκεῖναί τε γὰρ οὔθ' ἅπασι τοῖς
ἄνθεσι παραπλησίως ἐπέρχονται. οὔτε μὴν
οἷς ἂν ἐπιπτῶσιν, ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν·
ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασί-
αν λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν ἀφῆκαν. ἡμεῖς τε
ἢν σωφρονῶμεν, ὅσον οἰκεῖον, καὶ συγγενὲς
τῇ ἀληθείᾳ, παρ' αὐτῶν κομισάμενοι, ὑπερ-
βησόμεθα τὸ λειπόμενον, καὶ καθάπερ τῆς
ῥοδωνιᾶς τοῦ ἄνθους δρεψάμενοι, τὰς ἀκάν-
θας ἐκκλίνομεν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων
λόγων ὅσον χρήσιμον, καρπωσάμενοι, τὸ
βλαβερὸν φυλαξόμεθα. εὐθὺς οὖν ἐξ ἀρ-
χῆς ἐπισκοπεῖν ἕκαστον τῶν μαθημάτων
καὶ συναρμόζειν τῷ τέλει προσήκει, κατὰ τὴν
δωρικὴν παροιμίαν τὸν λίθον, ποτὶ τὰν
σπάρτον ἄγοντας, καὶ ἐπειδήπερ δι' ἀρετῆς
ἡμᾶς, ἐπὶ τὸν βίον καθεῖναι δεῖ τὸν ἡμέτερον,
εἰς ταύτην δὲ πολλὰ μὲν ποιηταῖς· πολλὰ
δὲ συγγραφεῦσι· πολλῷ δὲ ἔτι πλείω φιλο-
σόφοις ἀνδράσιν, ὕμνηται· τοῖς τοιούτοις τῶν
λόγων μάλιστα προσεκτέον· οὐ μικρὸν γὰρ τὸ
ὄφελος, οἰκειότητά τινα καὶ συνήθειαν,
ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς αὐτῆς, ἐγγενέσθαι·
ἐπείπερ ἀμετάστατα πέφυκεν εἶναι, τὰ
τῶν τοιούτων μαθήματα· δι' ἁπαλότη-
τα τῶν ψυχῶν, εἰς βάθος ἐνσημαινόμενα.
ἢ τί ποτ' ἂν ἄλλο διανοηθέντα, τὸν ἡσί-
οδον, ὑπολάβωμεν ταυτὶ, ποιῆσαι τὰ
ἔπη· ἃ πάντες ᾄδουσιν· ἢ οὐχὶ προτρέποντα
τοὺς νέους, ἐπ' ἀρετήν, ὅτι τραχεῖα μέν, πρῶ

καὶ δύσβατος. καὶ ἱδρῶτος συχνοῦ. καὶ πόνου
πλήρης ἡ πρὸς ἀρετὴν φέρουσα. καὶ ἄναντης
ἡ ὁδός. διόπερ οὐ παντός. οὔτε προσβῆναι
αὐτῇ διὰ τὸ ὄρθιον. οὔτε προσβάντι ῥᾳδίως
ἐπ᾽ ἄκρον ἐλθεῖν. ἄνω δὲ γενομένῳ ὁρᾶν
ὑπάρχειν. ὡς μὲν λεία τε καὶ καλή. ὡς δὲ ῥᾳδία
καὶ εὔπορος. καὶ τῆς ἑτέρας ἡδίων τῆς ἐπὶ
τὴν κακίαν ἀγούσης. ἣν ἀθρόαν λαβεῖν εἶναι
ἐκ τοῦ συνεγγύς. ὁ αὐτὸς οὗτος ποιητὴς ἔφησεν.
ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ οὐδὲν ἕτερον ἢ προτρέπων
ἡμᾶς ἐπ᾽ ἀρετὴν. καὶ παρακαλῶν ἅπαν-
τας ἀγαθοὺς εἶναι. ταῦτα διελθεῖν. καὶ ὥσ-
τε μὴ καταμαλακισθέντας. πρὸς τοὺς πόνους
προαποστῆναι τοῦ τέλους. καὶ μέντοι. καὶ
εἴ τις ἕτερος ἐοικότα τούτοις, τὴν ἀρετὴν ὕ-
μνησεν. ὡς εἰς ταὐτὸν ἡμῖν φέροντας τοὺς λό-
γους ἀποδεχώμεθα. ὡς δ᾽ ἐγώ τινος ἤκου-
σα δεινοῦ. καταμαθεῖν ἀνδρὸς ποιητοῦ, διάνοι-
αν. πᾶσα μὲν ἡ ποίησις τῷ ὁμήρῳ, ἀρετῆς
ἐστὶν ἔπαινος. καὶ πάντα αὐτῷ, πρὸς τοῦτο
φέρει, ὅ τι μὴ πάρεργον οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν οἷς
τὸν στρατηγὸν, τῶν κεφαλλήνων. πεποίηκε
γυμνὸν. ἐκ τοῦ ναυαγίου περισωθέντα. πρῶ-
τον μὲν, αἰδέσαι τὴν βασιλίδα. φανέντα.
μόνον. τοσούτου δεῖν αἰσχύνην ὀφλῆσαι γυμνὸν
ὀφθέντα. ἐπειδήπερ αὐτὸν. ἀρετῇ ἀντὶ ἱμα-
τίων. κεκοσμημένον ἐποίησεν. ἔπειτα
μέντοι. καὶ τοῖς λοιποῖς φαίαξι τοσούτου ἄξι-
ον νομισθῆναι. ὥστε ἀφέντας τὴν τρυφὴν
ᾗ συνέζων. ἐκεῖνον ἀποβλέπειν. καὶ ζηλοῦν

ἀποψίας· καὶ μηδένα φαιάκων ἐν τῷ τότε τὴν
ἄλλο τι ἂν εὔξασθαι μᾶλλον, ἢ ὀδυσσέα γενέ-
σθαι· καὶ ταῦτα ἐκ ναυαγίου περισωθέντα. ἐν
τούτοις γὰρ ἔλεγεν, ὁ τοῦ ποιητοῦ τῆς διανοίας
ἐξηγητής, μόνον οὐχὶ βοῶντα λέγειν τὸν ὅμηρον
ὅτι τῆς ἀρετῆς ὑμῖν ἐπιμελητέον ὦ ἄνθρωποι· ἣ
καὶ ναυαγήσαντι συνεκνήχεται· καὶ ἐπὶ τῆς
χέρσου γενόμενον γυμνὸν τιμιώτερον ἀπο-
δείξει τῶν εὐδαιμόνων φαιάκων· καὶ γὰρ οὕτως
ἔχει. τὰ μὲν ἄλλα τῶν κτημάτων, οὐ μᾶλλον
τῶν ἐχόντων, ἢ καὶ οὑτινοσοῦν τῶν ἐπιτυχόντων
ἐστίν· ὥσπερ ἐν παιδιᾷ κύβων· τῇδε κἀκεῖσε
μεταβαλλόμενα· μόνη δὲ κτημάτων ἡ ἀρετὴ
ἀναφαίρετον· καὶ ζῶντι· καὶ τελευτήσαντι πα-
ραμένουσα· ὅθεν δὴ καὶ σόλων μοι δοκεῖ πρὸς
τοὺς εὐπόρους εἰπεῖν· ἀλλ' ἡμεῖς οὐ διαμειψόμε-
θα τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπε-
δον αἰεί· χρήματα δ' ἀνθρώπων, ἄλλοτε ἄλλος
ἔχει· παραπλήσια δὲ τούτοις· καὶ τοῦ θεόγνι- τὰ
δος ἐν οἷς φησι τὸν θεόν· ὅντινα δὴ καὶ φησί,
τοῖς ἀνθρώποις τὸ τάλαντον ἐπιρρέπειν, ἄλλοτε
ἄλλως· ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν· ἄλλοτε μηδὲν
ἔχειν· καὶ μὴν καὶ ὁ κεῖος που σοφιστής, τῶν ὄχλος
ἑαυτοῦ συγγραμμάτων· ἀδελφὰ τούτοις
εἰς ἀρετὴν καὶ κακίαν ἐφιλοσόφησεν· ᾧ
δὴ καὶ αὐτῷ τὴν διάνοιαν προσεκτέον·
οὐ γὰρ ἀπόβλητος ὁ ἀνήρ. ἔχει δὲ οὕτω πως
ὁ λόγος αὐτῷ, ὅσα ἐγὼ τοῦ ἀνδρὸς τῆς διανοίας
μέμνημαι· ἐπεὶ τά γε ῥήματα, οὐκ ἐπίσταμαι
πλήν γε δή, ὅτι ἁπλῶς οὕτως εἴρηκεν, ἄνευ

μέτρου. ὅτι νέῳ ὄντι τῷ ἡρακλεῖ κομιδῇ καὶ
σχεδὸν ταύτην ἄγοντι τὴν ἡλικίαν· ἣν καὶ νῦν, ὑμεῖς
νέω, βουλευομένῳ, ποτέραν τράπηται τῶν ὁδῶν
τὴν διὰ τῶν πόνων ἄγουσαν πρὸς ἀρετὴν, ἢ
τὴν ῥάστην, προσελθεῖν. δύο γυναῖκας· ταύτας
δὲ εἶναι, ἀρετὴν καὶ κακίαν· εὐθὺς μὲν οὖν, καὶ
σιωπώσας ἐμφαίνειν, ἀπὸ τοῦ σχήματος,
τὸ διάφορον· εἶναι δὴ, τὴν μὲν ὑπὸ κομμω-
τικῆς διεσκευασμένην, πρὸς κάλλος· καὶ ὑπὸ
τρυφῆς, διαρρεῖν· καὶ πάντα ἐσμὸν ἡδονῆς ἐξηρ-
τημένην ἄγειν· ταῦτά τε οὖν δεικνύναι· καὶ
ἔτι πλείω τούτων ὑπισχνουμένην, ἕλκειν· ἐπι-
χειρεῖν τὸν ἡρακλέα· πρὸς ἑαυτήν. τὴν δὲ ἑτέ-
ραν κατεσκληκέναι· καὶ αὐχμεῖν· καὶ σύν-
τονον βλέπειν· καὶ λέγειν· τοιαῦθ' ἕτερα. ὑπι-
σχνεῖσθαι γάρ. οὐδὲν ἀνειμένον· οὐδὲ ἡδύ· ἀλ-
λ' ἱδρῶτας μυρίους καὶ πόνους· καὶ κινδύνους
διαπάσης ἠπείρου τε, καὶ θαλάσσης· ἆθλον
δὲ τούτων εἶναι, θεὸν γενέσθαι· ὡς ὁ ἐκείνου
λόγος· ἧπερ δὴ καὶ τελευτῶντα τὸν ἡρακλέα
ξυνέπεσθαι· καὶ σχεδὸν ἅπαντες, ὧν δή τι
καὶ λόγος τίς ἐστιν ἐπὶ σοφίᾳ ἢ μικρὸς· ἢ μεί-
ζων· εἰς δύναμιν ἕκαστος ἐν τοῖς ἑαυτῶν
συγγράμμασιν· ἀρετῆς ἔπαινον διεξῆλθον·
οἷς πειστέον, καὶ πειρατέον ἐπὶ τοῦ βίου δει-
κνύναι, τοὺς λόγους· ὡς ὅ γε τὴν ἄχρι ῥημάτων
παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἔργῳ βεβαιῶν·
οἶος πέπνυται· τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι· καί μοι
δοκεῖ, τὸ τοιοῦτον παραπλήσιον εἶναι·
ὥσπερ ἂν, εἰ ζωγράφου θαυμαστόν τι, οἷον,

καὶ ἄλλος αὐτοῦ. μιμησαμένου. ὃ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοιούτοις
ἐπὶ τῆς ἀληθείας. οἷον, ἐπὶ τῶν πινάκων καὶ τῆς
ἐν λέξει. ἐπὶ τὸ λαμπρῶς μὲν ἐμφαίνεσθαι
τὴν ἀρετὴν. εἰς τὸ μέσον καὶ μακροὺς ὑπὲρ
αὐτῆς ἀποθέσθαι λόγους. ἢ διὰ δὲ τὸ χεῖρον, πρὸ
τῆς σωφροσύνης. καὶ πλεονεκτεῖν. πρὸ τοῦ
δικαίου τιμᾶν. ἐοικέναι φαίνονται. ὥστε
τοῖς ἐπὶ σκηνῆς ὑποκρινομένοις τὰ δρά-
ματα. οἳ ὡς βασιλεῖς καὶ δυνάσται. πολλά-
κις εἰσέρχονται. οὔτε βασιλεῖς ὄντες, οὔτε δυ-
νασθαι. οὐδὲ μὴν ὅσον τυχὸν ἐλεύθεροι ὑπάρ-
χοντες. ἢ τὰ μουσικὸς μὲν οὐκ ὤν, ἑκὼν δὲ
ἑαυτῷ. ἀνάρμοστον αὐτῷ τὴν λύραν εἶναι, καὶ
χοροῦ κορυφαῖος. μὴ ὅτι μάλιστα συνᾴδον-
τα τὸν χορὸν ἔχειν. αὐτὸς δέ τις ἕκαστος,
διαστασιάζει, πρὸς ἑαυτόν. καὶ οὐχὶ τοῖς λό-
γοις ὁμολογούμενον, τὸν βίον παρέξεται.
ἀλλ' ἢ ἄλλω πλημμελῶς ὁμοιωθήσεται. ἡ δὲ φρόνησις
ἀγώνιστος κατείργει. καὶ τὸ δοκεῖν ἀγαθὸς πρὸ   κατεργάζηται
τοῦ εἶναι διώξεται. ἀλλ' οὗτός ἐστιν, ὁ ἔσχα-   φησὶ ἐπὶ δλ
τος τῆς ἀδικίας ὅρος — ὡς ἔφη τῷ πλάτωνι
περιθεᾶσθαι, τὸ δοκεῖν δίκαιον εἶναι, μὴ ὄντα
τοὺς μὲν οὖν τῶν λόγων, οἳ τὰς τῶν καλῶν
ἔχουσιν ὑποθήκας. οὕτως ἀποδεχώμεθα
ἐνταῦθα δὲ, καὶ πράξεις σπουδαῖαι τῶν
παλαιῶν ἀνδρῶν, ἢ μεμνημένοις ἀκολού-
θως πρὸς ἡμᾶς διασῴζονται. ἢ ποιητῶν,
ἢ συγγραφέων φυλαττόμεναι λόγοις. μη-
δὲ τῆς ἐνταῦθεν ὠφελείας ἀπολειπώ-
μεθα. οἷον ἐλοιδόρει τὸν περικλέα, τῶν   περικλῆς.

ἡ ὁδὲ ἐξ ἀγορᾶς τις ἀγνώμων, ὁ προσέσχε. καὶ ἐς τὰ πᾶσαν
διηρκέσατο τὴν ἡμέραν· ὁ μὲν ἀφθόνως πλύνων
αὐτὸν τοῖς ὀνείδεσιν· ὁ δὲ οὐ μεταλλάττων αὐτῷ.
εἶτα ἑσπέρας ἤδη καὶ σκότους ἀπαλλα-
ττόμενον μόλις, ὑπὸ φωτὶ παρέπεμψε
Περικλῆς· ὅπως αὐτῷ μὴ διαφθαρῇ τὸ
πρὸς φιλοσοφίαν γυμνάσιον. πάλιν τις
εὐκλείδης: Εὐκλείδῃ τῷ Μεγαρόθεν, παροξυνθεὶς, θά-
νατον ἐπηπείλησε καὶ ἐπώμοσεν· ὁ δὲ ἀντώ-
μοσεν· ἦ μὴν ἱλεώσεσθαι αὐτόν. καὶ παῦσαι
χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν ἔχοντα· πόσου δ' ἂν ἄ-
ξιον ἦν τῶν τοιούτων τι παραδειγμάτων [illegible]
τὴν μνήμην· ἀνδρὸς ὑπ' ὀργῆς ἤδη κατε-
τραγῳδίαν χομένου. τῆς τραγῳδίας γὰρ οὐ πιστέον ἁπλ-
λεγούσης, ἐπ' ἐχθροὺς θυμὸς ὁπλίζει χέρα.
ἀλλὰ μάλιστα μὲν, μὴ δεῖ ἀνίστασθαι πρὸς
θυμὸν τὸ παράπαν. εἰ δὲ μὴ ῥᾴδιον
τοῦτο, ἀλλ' ὥσπερ χαλινὸν αὐτῷ, τὸν λο-
γισμὸν ἐμβάλλοντας μὴ ἐᾶν ἐκφέρεσθαι
περαιτέρω· ἐπαναγομένους δὲ τὸν λόγον, αὖ-
θις, πρὸς τὰ τῶν σπουδαίων πράξεων
παραδείγματα. ἔτυπτέ τις, τὸν σωφρονί-
Σωκράτης σκον Σωκράτην, ὁ δ' αὐτὸ τὸ πρόσωπον
ἐμπτύσσων ἀφθόνως. ὁ δὲ οὐκ ἀντῆρεν· ἀλ-
λὰ παρεῖχε τῷ παροινοῦντι τῆς ὀργῆς ἐμ-
φορεῖσθαι· ὥστε ἐξοιδεῖν ἤδη καὶ ὕπουλ(ον)
αὐτῷ, τὸ πρόσωπον ὑπὸ τῶν πληγῶν
εἶναι. ὡς δ' οὖν ἐπαύσατο τύπτων, ἄλλο
λέγεται μὲν οὐδὲν ὁ Σωκράτης ποιῆσαι, ἐπι-
γράψαι δὲ τῷ μετώπῳ. λέγων ὥσπερ

ἀνδριάντι τὸν δημιουργόν, ὃ δὴ ἦμα ἐποίει· καὶ
τοσοῦτον ἀπαμύνασθαι. Ταῦτα σχεδὸν εἰς
ταὐτὸν τοῖς ἡμετέροις φέροντα πολλοῦ
ἄξιον εἶναι μιμήσασθαι τοὺς τηλικούτους
φημί· τουτὶ μὲν γὰρ τὸ τοῦ Σωκράτους ἀδελφὸν
ἐκείνῳ τῷ παραγγέλματι· ὅτι τῷ τύπτοντι
κατὰ τῆς σιαγόνος, καὶ τὴν ἑτέραν παρέχειν
προσήκει· τοσοῦτον δεῖν ἀπαμύνεσθαι. τὸ δὲ
τοῦ Περικλέους· ἢ τοῦ Εὐκλείδου τῷ τοὺς δι- εὐκλείδου
ώκοντας ὑπομένειν· καὶ πράως αὐτῶν
τῆς ὀργῆς ἀνέχεσθαι· καὶ τοῖς ἐχθροῖς
εὔχεσθαι ἀγαθά· ἀλλὰ μὴ ἐπαρᾶσθαι· ὡς
ὅ γε ἐν τούτοις προπαιδευθεὶς οὐκ ἔτ' ἂν ἐ-
κείνοις ὡς ἀδυνάτοις διαπιστήσειεν· οὐκ
ἂν παρέλθοιμι τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου· ὃς τὰς ἀλέξανδρος
θυγατέρας Δαρείου αἰχμαλώτους λαβών,
θαυμαστόν τι, οἷον τὸ κάλλος παρέχειν μαρ-
τυρουμένας, οὐδὲ προσιδεῖν ἠξίωσεν· αἰσχρὸν
εἶναι κρίνων τοὺς ἄνδρας ἑλόντας, γυναικῶν
ἡττηθῆναι· τουτὶ γὰρ εἰς ταὐτὸν ἐκείνῳ φέρει,
ὅτι ὁ ἐμβλέψας πρὸς ἡδονὴν γυναικί, κἂν
μὴ τῷ ἔργῳ, τὴν μοιχείαν ἐπιτελέσῃ, τῷ γε
τὴν ἐπιθυμίαν τῇ ψυχῇ παραδέξασθαι
οὐκ ἀφίεται τοῦ ἐγκλήματος· τὸ δὲ τοῦ
Κλεινίου τῶν Πυθαγόρου γνωρίμων ἑνὸς πυθαγόρας.
χαλεπὸν πιστεῦσαι ἀπὸ ταὐτομάτου
συμβῆναι τοῖς ἡμετέροις, ἀλλ' οὐχὶ μιμη-
σαμένων σπουδῇ· τί δὲ ἦν ὃ ἐκεῖνος ἐποί-
ησεν· ἐξὸν δι' ὅρκου τριῶν ταλάντων
ζημίαν ἀποφυγεῖν· ὁ δὲ ἀπέτισεν μᾶλλον

ἢ ὀμόσαι· καὶ ταῦτα εὐορκεῖν μέλλων· ἀκούσ-
ἐμοὶ δοκεῖ τοῦ προστάγματος ἡμῖν τὸν ὅρκον
ἀπαγορεύοντος· ἀλλ' ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον· πάλιν
γὰρ εἰς ταὐτὸν ἐπανίωμεν· οὐ πάνθ' ἑξῆς
παραδεκτέον ἡμῖν, ἀλλ' ὅσα χρήσιμα· καὶ γὰρ
αἰσχρὸν, τῶν μὲν σιτίων τὰ βλαβερὰ διωθεῖσθαι·
τῶν δὲ μαθημάτων, ἃ τὴν ψυχὴν ἡμῖν τρέ-
φει, λόγον ἔχειν μηδένα· ἀλλ' ὥσπερ χει-
μάρρους παρασύροντας, ἅπαν τὸ προστυ-
χὸν ἐμβάλλεσθαι. καίτοι τίνα λόγον ἔχει·
κυβερνήτην μὲν, οὐκ εἰκῇ τοῖς πνεύμασιν ἐ-
φιέναι· ἀλλὰ πρὸς ὅρμους εὐθύνειν τὸ
σκάφος· καὶ τοξότην κατὰ σκοποῦ βάλλειν·
καὶ μὲν δὴ χαλκευτικόν τινα, ἢ τεκτονικὸν
ὄντα, τοῦ κατὰ τέχνην ἐφίεσθαι τέλους·
ἡμᾶς δὲ καὶ τῶν τοιούτων δημιουργῶν ἀπο-
λείπεσθαι· τό γε πρὸς τὸ συνορᾶν δύνασθαι
τὰ ἡμέτερα· οὐ γὰρ δὴ τῶν μὲν χειρώνακ-
των ἐστὶ πέρας τῆς ἐργασίας· τοῦ δὲ τοῦ
ἀνθρωπίνου βίου, σκοπὸς οὐκ ἔστι· πρὸς ὃν ἀφο-
ρῶντα πάντα ποιεῖν· καὶ λέγειν χρὴ τόν γε
μὴ τοῖς ἀλόγοις προσεοικέναι μέλλοντα·
ἢ οὕτως ἂν εἴημεν, ἀτεχνῶς, κατὰ τῶν
πλοίων, τὰ ἀνερμάτιστα· οὐδενὸς ἡμῖν
νοῦ, ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς οἰάκων καθε-
ζομένου· εἰκῆ κατὰ τὸν βίον, ἄνω καὶ κάτω
περιφερόμενοι· ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς γυμνι-
κοῖς ἀγῶσιν· εἰ δὲ βούλει τοῖς μουσικοῖς· οἷς
ἐκείνων εἰσὶ τῶν ἀγώνων αἱ μελέται, ὧν-
περ οἱ στέφανοι· καὶ οὐδείς γε πάλην ἀσκῶν

μὴ εἰκῇ

χειρωνακτῶν

ἐπὶ πᾶν κράτιστον. εἶτα κιθαρίζειν· ἢ αὐλεῖν· με-
λετᾷ; οὐκοῦν Πολυδάμας γε· ἀλλ' ἐκεῖνός γε πρὸ Πολυδάμα
τοῦ ἀγῶνος τοῦ ἐν Ὀλυμπίασι τὰ ἅρματα
ἐπιτρέχοντα καὶ διὰ τούτων τὴν ἰσχὺν ἐ-
κράτυνε· καὶ ὅ γε Μίλων, ἀπὸ τῆς ἀληλιμμένης Μίλων
ἀσπίδος οὐκ ἐξωθεῖτο ἀλλ' ἂν τάχιον ὠθούμενος
ἀκίνητον ἢ οἱ ἀνδριάντες οἱ τῷ μολίβδῳ συν-
δεδεμένοι· καὶ ἅπαξ ἁπλῶς αἱ μελέται
αὐτοῖς παρασκευὴ τῶν ἄθλων ἦσαν· εἰ δ'
τὰ Μαρσύου ἢ τὰ Ὀλύμπου τῶν Φρυγῶν περιερ-
γάζοιτο κρούματα, καταλιπὼν τὴν κόνιν
καὶ τὰ γυμνάσια, οὐ ταχὺ γ' ἂν στεφάνων ἢ δόξης
ἔτυχον ἢ ὕστερον τὸ μὲν καταγέλαστοι εἶναι κατὰ
τὸ σῶμα· ἀλλ' οὐ μέντοι, οὐδ' ὅτι Τιμόθεος τὴν
μελῳδίαν ἀφεὶς ἐν ταῖς παλαίστραις διῆγεν,
οὐδὲ γὰρ ἂν τοσοῦτον ὑπῆρξεν αὐτῷ διενε-
γκεῖν ἁπάντων τὴν μουσικήν· ὥστε τοσοῦτον
περιεῖναι τῆς τέχνης· ὥστε καὶ θυμὸν ἐγείρειν
διὰ τῆς συντόνου καὶ αὐστηρᾶς ἁρμονίας·
καὶ μέντοι χαλᾶν ἢ καὶ μαλάττειν πάλιν διὰ
τῆς ἀνειμένης, ὁπότε βούλοιτο. ταύτῃ τοι
καὶ Ἀλεξάνδρῳ, ποτὲ τὸ φρύγιον ἐπαυλή-
σαντα ἐξαναστῆσαι αὐτόν, ἐπὶ τὰ ὅπλα λέ-
γεται, μεταξὺ δειπνοῦντα· καὶ ἐπαναγαγεῖν
αὖθις, πρὸς τοὺς συμπότας τὴν ἁρμο-
νίαν χαλάσαντα. τοσαύτην ἰσχὺν ἐν τῇ
μουσικῇ. καὶ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι πρὸ τὴν
τοῦ τέλους νίκην ἡ μελέτη παρέχεται
ἐπεὶ δὴ δὲ στεφάνων καὶ ἀθλητῶν ἐμνήσθην

ἐκεῖνοι μυρία παθόντες ἐπὶ μυρίοις. καὶ πολ-
λαχόθεν τὴν ῥώμην ἑαυτοῖς συναυξήσαντες
πολλὰ μὲν γυμναστικοῖς ἐνιδρώσαντες πόνοις
πολλὰς δὲ πληγὰς ἐν παιδοτριβῶν λαβόντες
διαίταν δὲ οὔτε τὴν ἡδίστην ἀλλὰ τὴν παρὰ
τῶν γυμναστῶν αἱρούμενοι· καὶ τἄλλ᾽ ἅμα μὲ
διατριβῶν λέγων, οὕτω διάγοντες, ὡς τὸν πρὸ τῆς
ἀγωνίας βίον, μελέτην εἶναι, τῆς ἀγωνίας· τε
νικῶνται ἀποδύονται πρὸς τὸ στάδιον. καὶ πάν-
τα πονοῦσι καὶ κινδυνεύουσιν ὥστε κοτίνου
λαβεῖν στέφανον ἢ σελίνου ἢ ἄλλου τινὸς τῶν
τοιούτων· καὶ νικῶντες ἀνακηρυχθῆναι παρὰ
τοῦ κήρυκος· ἐκεῖνο δ᾽ ἔοικεν ἆθλα τοῦ βίου προ-
κεῖσθαι, οὕτω θαυμαστὰ πλήθει τε καὶ μεγέθει
ὥστε ἀδύνατα εἶναι ῥηθῆναι λόγῳ· ἐπ᾽ ἀμ-
φω καθεύδουσι· καὶ κατὰ πόλιν διαιτῶσιν
ἀλλ᾽ ἄν τι ἕτερα λαβεῖν τῶν χειρῶν ὑπάρ-
ξει, πολλοῦ μὲν τἂν ἄξιον ἦν ἡ ῥαθυμία
τῷ βίῳ· καὶ ὅ γε Σαρδανάπαλος τὰ πρῶτα
πάντων, ἐς εὐδαιμονίαν ἐφέρετο καὶ ὁ Μαρ-
γίτης ἐβουλεύθη, ὃν οὔτ᾽ ἀροτῆρα· οὔτε σκαπτῆρα
οὔτε ἄλλο τι τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιτήδειον
εἶναι, Ὅμηρος ἔφησεν· ἀλλ᾽ Ὁμήρου ταῦτα,
ἀλλὰ μὲν ἀληθὴς μᾶλλον ὁ τοῦ Πιττακοῦ
λόγος· ὃς χαλεπὸν ἔφησεν· ἐσθλὸν ἔμμεναι
διὰ πολλῶν γὰρ δὴ τῶν ὄντων πόνων διεξελ-
θοῦσι· μόλις ἂν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων τυχεῖν
ἡμῖν περιγένοιτο· ὧν ἐν τοῖς ἄνω λόγοις
οὐδὲν εἶναι παράδειγμα τῶν ἀγώνων ἐλέγομεν.

Ὅμηρος

Πιττακοῦ

ὤν

οὐδ᾽ ἥσσω

οὐ δὴ οὖν ῥαθυμητέον ἡμῖν· οὐδὲ τῆς ἐν βραχεῖ
ῥᾳστώνης μεγάλας ἐλπίδας ἀνταλλακτέον
εἴπερ μὴ μέλλοιμεν ὀνείδη τε ἕξειν καὶ τι-
μωρίας ὑφέξειν οὔτι παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐνθάδε
καίτοι καὶ τοῦτο οὐ μικρὸν τῷ γε νοῦν ἔχοντι
ἀλλ' ἐν τοῖς ὑπὸ γῆν ἢ ὅπου δήποτε τοῦ
παντὸς ὄντα τυγχάνει δικαστηρίοις. ὡς τῷ
μὲν ἀκουσίως τοῦ προσήκοντος ἁμαρτόντι
κἂν συγγνώμη τις ἴσως παρὰ τοῦ θεοῦ γένοιτο
τῷ δὲ ἐξεπίτηδες τὰ χείρω προελομένῳ
οὐδεμία παραίτησις τοῦ μὴ οὐχὶ πολλα-
πλασίω τὴν κόλασιν ὑποσχεῖν. τί οὖν ποι-
ῶμεν· φαίη τις ἄν. τί ἄλλο γε ἢ τῆς ψυχῆς ἐπι-
μελεῖσθαι, πᾶσαν σχολὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων
ἄγοντας; οὐ δὴ οὖν τῷ σώματι δουλευτέον, ὅτι
μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἀλλὰ τῇ ψυχῇ τὰ
βέλτιστα ποριστέον· ὥσπερ ἐκ δεσμωτηρίου
τῆς πρὸς τὰ τοῦ σώματος πάθη κοινωνίας
αὐτήν, διὰ φιλοσοφίας λύοντας ἅμα δὲ καὶ
τὸ σῶμα τῶν παθῶν κρεῖττον ἀπεργαζομένους
γαστρὶ μὲν γε τὰ ἀναγκαῖα ὑπηρετοῦντας
οὐχὶ τὰ ἥδιστα ὡς οἵ γε τραπεζοποιούς τινας
καὶ μαγείρους, ἐπινοοῦντες· καὶ πᾶσαν διε-
ρευνώμενοι γῆν τε καὶ θάλατταν· οἷόν τινι
χαλεπῷ δεσπότῃ φόρους ἀπάγοντες, ἐ-
λεεινοὶ τῆς ἀσχολίας, τῶν ἐν ᾅδου κολαζο-
μένων, οὐδὲν πάσχοντες ἀνεκτότερον· ἀ-
τεχνῶς εἰς πῦρ ξαίνοντες, καὶ κοσκίνῳ φέ-
ροντες ὕδωρ καὶ εἰς τετρημένον ἀντλοῦντες
πίθον, οὐδὲν πέρας τῶν πόνων ἔχοντες.

κουρὰς δὲ καὶ ἀμπεχόνας, ἔξω τῶν ἀναγκαίων
περιεργάζεσθαι, ἢ δυστυχούντων ἐστὶ κατὰ
τὸν Δημοσθένους λόγον, ἢ ἀδικούντων· ὥστε
καλλωπιστὴν εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι ὁμοίως
αἰσχρὸν ἡγεῖσθαι φημὶ δεῖν τοὺς τοιούτους
ὥσπερ τὸ ἑταιρεῖν ἢ ἀλλοτρίοις γάμοις ἐπιβου
λεύειν. τί γὰρ αὐτίκα διαφέρει τῷ γε νοῦν ἔχοντι
ξυστίδα ἀναβεβλῆσθαι, ἢ τι τῶν φαύλων
ἱματίων φορεῖν, ἕως μηδὲν ἐνδέοι τοῦ
πρὸς χειμῶνά τε εἶναι καὶ θάλπος ἀλε-
δε ξιτήριον. καὶ τἆλλα δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον
μὴ περιττότερον τῆς χρείας κατεσκευάσθαι
μηδὲ περιέπειν τὸ σῶμα πλέον ἢ ὡς
ἄμεινον τῇ ψυχῇ. οὐχ ἧττον γὰρ ὄνειδος ἀνδρί
τῷ γε ὡς ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ταύ
της ἀξίῳ καλλωπιστὴν καὶ φιλοσώματον εἶναι,
ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν παθῶν ἀγεννῶς διακεῖ
σθαι. τὸ γὰρ τὴν πᾶσαν σπουδὴν εἰσφέρε
σθαι, ὅπως ὡς κάλλιστα αὐτῷ τὸ σῶμα ἕξει,
οὐ διαγινώσκοντός ἐστιν ἑαυτὸν οὐδὲ συνιέντος
τοῦ σοφοῦ παραγγέλματος· ὅτι οὐ τὸ ὁρώμενόν
δε ἐστιν ὁ ἄνθρωπος· ἀλλά τινος δὴ περιττοτέρας σο
φίας, δι' ἧς ἕκαστος ἡμῶν, ὅστις ποτ' ἐστὶν ἑ
αυτὸν ἐπιγνώσεται· τοῦτο δὲ μὴ καθηραμένοις
τὸν νοῦν, ἀδυνατώτερον ἢ λημῶντι πρὸς
τὸν ἥλιον ἀναβλέπειν. κάθαρσις δὲ ψυχῆς,
ὡς ἀθρόως τε εἰπεῖν, καὶ ὑμῖν ἱκανῶς, ταῖς
διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡδοναῖς ἀτιμάζειν· μὴ
ὀφθαλμοὺς ὀφθαλμοὺς ἑστιᾶν ταῖς ἀτόποις τῶν θαυμα
τοποιῶν ἐπιδείξεσιν, ἢ σωμάτων θέαις

ἢ ὀργῆς κέντρον ἐναφιέντων· μὴ διὰ τῶν ὤτων
διεφθαρμένην μελῳδίαν ταῖς ψυχαῖς κατα-
χεῖν. ἀνελευθερίας γὰρ δὴ καὶ ταπεινότητος
ἔκγονα πάθη, ἐκ τοῦ τοιοῦδε τῆς μουσικῆς
εἴδους ἐγγίνεσθαι πέφυκεν· ἀλλὰ τὴν
ἑτέραν μεταδιωκτέον ἡμῖν, τὴν ἀμείνω τε
καὶ εἰς ἄμεινον φέρουσαν, ᾗ καὶ Δαβὶδ χρώμενος
ὁ ποιητὴς τῶν ἱερῶν ᾀσμάτων, ἐκ τῆς μα-
νίας, ὥς φασι, τὸν βασιλέα καθίστη· λέγεται δὲ
καὶ πυθαγόραν κωμασταῖς περιτυχόντα· πυθαγόρας
μεθύουσι κελεῦσαι τὸν αὐλητὴν, τὸν τοῦ κώ-
μου κατάρχοντα, μεταβαλόντα τὴν ἁρμο-
νίαν, ἐπαυλῆσαι σφίσι τὸ δώριον, τοὺς δὲ
οὕτως ὑπὸ τοῦ μέλους ἀναφρονῆσαι· ὥστε
τοὺς στεφάνους ῥίψαντας, αἰσχυνομένους ἐ-
πανελθεῖν· ἕτεροι δὲ πρὸς αὐλὸν κορυβαν-
τιῶσι· καὶ ἐκβακχεύονται· τοσοῦτόν ἐστι τὸ
διάφορον, ὑγιοῦς ἢ μοχθηροῦ μελῳδίας ἀ-
ναπλησθῆναι· ὥστε τῆς νῦν ἐπικρατούσης
ταύτης ἧττον ὑμῖν μεθεκτέον· ἢ καὶ ὁτινο-
σοῦν, τῶν αἰσχίστων, ἀτμούς γε μὴν παντο-
δαποὺς ἡδονὴν ὀσφρήσει φέροντας τῷ ἀ-
έρι, καταμιγνύναι, ἢ μύροις ἑαυτοὺς ἀνα-
χρωννῦσθαι· καὶ ἀπαγορεύειν αἰσχύνομαι
πάντη· τίς ἄν ποι περὶ τοῦ μὴ χρῆσθαι, τὰς ἐν ἁφῇ
καὶ γεύσει διώκειν ἡδονάς· ἢ ὅτι καταναγκά-
ζουσιν αὐτάς, τοὺς περὶ τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν θήραν
ἐσχολακότας· ὥσπερ τὰ θρέμματα πρὸς
τὴν γαστέρα καὶ τὰ ὑπὸ ταύτην συννενευκότας
ζῆν. ἑνὶ δὲ λόγῳ παντὸς ὑπεροπτέον τοῦ

σώματος· τῷ γε μὴν ὡς ἐν βορβόρῳ ταῖς ἡ-
δοναῖς αὐτοῦ κατορωρύχθαι μέλλοντι· ἢ το-
πλάτων σοῦτον ἀνθεκτέον αὐτοῦ ὅσον φησὶ πλάτων
ὑπηρεσίαν φιλοσοφίᾳ κτωμένους ἔοικε
τὰ παύλου λέγων τῷ παύλῳ ὃς παραινεῖ μη-
δεμίαν χρῆναι τοῦ σώματος πρόνοιαν ἔχειν
εἰς ἐπιθυμιῶν ἀφορμήν, ἢ τί διαφέρουσιν
οἱ τοῦ μὲν σώματος, ὡς ἂν κάλλιστα ἔχοι φρον-
τίζουσι· τὴν δὲ χρησομένην αὐτῷ ψυχήν,
ὡς οὐδενὸς ἀξίαν περιορῶσι· τῶν περὶ
τὰ ὄργανα σπουδαζόντων· τῆς δὲ δι' αὐτῶν
ἐνεργούσης τέχνης, καταμελούντων· πᾶν
μὲν οὖν τοὐναντίον κολάζειν αὐτὸ καὶ κατέ-
χειν, ὡς θηρίου, τὰς ὁρμὰς προσήκει· καὶ
τοὺς ὑπ' αὐτοῦ θορύβους, ἐγγινομένους τῇ
ψυχῇ, οἷον μάστιγι τῷ λογισμῷ, καθικνου-
μένους κοιμίζειν. ἀλλὰ μὴ πάντα χαλινὸν ἡ-
δονῆς ἀνέντας περιορᾶν τὸν νοῦν ὥσπερ
ἡνίοχον ὑπὸ δυσηνίων ἵππων, ὕβρει φε-
ρομένων, παρασυρόμενον ἄγεσθαι· καὶ τοῦ
πυθαγόρας πυθαγόρου μεμνῆσθαι, ὃς τῶν συνόντων
τινὰ, καταμαθὼν γυμνασίοις τε καὶ σιτίοις
ἑαυτὸν εὖ μάλα, κατασαρκοῦντα· οὗτος ἔφη
οὐ παύσῃ χαλεπώτερον σεαυτῷ, κατασκευάζων
πλάτων τὸ δεσμωτήριον· διὸ δὴ καὶ πλάτωνά φασι
τὴν ἐκ σώματος βλάβην προειδόμενον, τὸ
νοσῶδες χωρίον τῆς ἀττικῆς, τὴν ἀκαδη-
μίαν καταλαβεῖν ἐξεπίτηδες· ἵνα τὴν ἄγαν
εὐπάθειαν τοῦ σώματος, οἷον ἀμπέλου τὴν εἰς
τὰ περιττὰ φορὰν περικόπτοι. ἐγὼ δὲ καὶ

σφαλερὰν εἶναι τὴν ἐπ' ἄκρον εὐεξίαν· ἰα-
τρῶν ἤκουσα. ὅτε τοίνυν μηδ' ἂν αὐτὴ τοῦ
σώματος ἐπιμελεῖσθαι, αὐτῷ τε ἀλυσιτελὲς τῷ
σώματι. καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν ἐστὶν ἐμπόδιον
τοῖς ὑποπεπτωκέναι τούτῳ, καὶ θεραπευ-
μαν ἰασαφῆ. ἀλλὰ μὴν εἰ τούτους ὑπερορᾶν
μελετήσαιμεν, σχολῇ γ' ἄν. ἄλλο τι τῶν ἀγεννῶν
θαυμάσαιμεν· τί γὰρ ἔτι χρησόμεθα πλού-
τῳ τὰς διὰ τοῦ σώματος ἡδονὰς ἀτιμάζον-
τες ἀλωμένῳ χρόνῳ πλὴν ἢ κατὰ τοὺς ἐν τοῖς
μύθοις δράκοντας, ἡδονήν τινα φέροι θη-
σαυροῖς κατορωρυγμένοις ἐπαγρυπνεῖν. ὁ
γε μὴν ἐλευθερίως προστάτοις ταῦτα
διακεῖσθαι, πεπαιδευμένως πολλοῦ ἂν
δέοι τὰ περιόντι καὶ αἰσχρὸν ἐρίῳ ἢ ἰοῖσω
ποτὲ προσκεκλῆσθαι. τὸ γὰρ τῆς χρείας περιτ-
τότερον. καὶ λύδιον τίμημα· καὶ τὸ μυρ-
μήκων ἔργον, τῶν χρυσοφόρων τοσοῦτον
πλέον ἀτιμάσει. ὅσῳ περ ἂν ἧττον προσ-
δέηται αὐτῶν δὲ διὰ τὴν τούτων χρείαν. τοῖς
τῆς φύσεως ἀναγκαίοις. ἀλλ' ὅ ταῖς ἡδοναῖς
ὁριεῖται, ὡς οἵ γε τῶν ἀναγκαίων ὅρων
ἔξω γενόμενοι παραπλησίως τοῖς κατὰ
τοῦ πρανοῦς φερομένοις, πέρας γ' οὐδὲν ἐπί-
σημον, ἔχοντα ἀποβιῶναι οὐδαμοῦ. τῆς
εἰς τὸ πρόσω φορᾶς ἵστανται ἀλλ' ὅσῳ περ
ἂν πλείω, προσπεριβάλλονται, τοῦ ἴσου
δέονται καὶ πλείονος· περὶ τὴν τῆς ἐπι- περ
θυμίας ἐκπλήρωσιν. καὶ τοῦτο ἐξήκεστι
δ' οὐ Σόλωνα, ὅς φησι πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα

πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται· τῷ δὲ θε-
θεογνίδης ὄγνιδι πρὸς ταῦτα διδασκάλῳ χρηστέον
λέγοντι· οὔτ' ἔραμαι πλουτεῖν, οὔτ' εὔχομαι
ἀλλά μοι εἴη ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων μηδὲν
ἔχοντι κακόν· ἀλλ' οὐδὲ καὶ τοῦ Διογένους ἀγα-
μαι τὴν παντων ὅμως τῶν αἰγινων ὑπε-
ρεστίαν· ὅς γε καὶ βασιλέως τοῦ μεγάλου ἑ-
αυτὸν ἀπέφηνε πλουσιώτερον τῷ ἐλαττὸν
λεγόμενος καὶ τὸν βίον προσδεῖσθαι· ἡμῖν δὲ ἄρα
εἰ μὴ τὰ πυθίου τοῦ μυσοῦ προσείη τάλαντα
καὶ πλέθρα γῆς τόσα καὶ τόσα· καὶ βοσκημάτων
ἐσμοὶ πολλοί, ἀρκέσειν οὐδὲν ἐξαρκέσει·
ἀλλ' οἰόμεθα προσδεῖν αὐτοῖς ταῦτα μὴ ποθεῖν τὸν
πλοῦτον· καὶ παρόντος μὲν τῷ κεκτῆσθαι
μόνον μεγαφρονεῖν· ἐπὶ τῷ δέχεσθαι αὐτὸν, διατίθεσθαι
τὸ γὰρ τοῦ Σωκράτους εὖ ἔχει· ὃς μεγαφρονοῦν-
τος αὐθέκαστον πλουσίου, ἐπὶ τοῖς χρήμασιν,
οὐ πρότερον αὐτὸν ἔφη θαυμάσειν πρὶν ἂν
καὶ ὅτι κέχρηται τούτοις ἐπίσταιτο. περὶ
φειδ. θέσθαι ἢ φειδίας μὲν, καὶ πολύκλειτος, ἢ
πολυκλειτ. τῷ χρυσῷ μετὰ ἐλέφαντος, καὶ τῷ ἐλέφαντι
ὡς ὅμως κάλλος τὸ νῦν. ὁ δὲ τὴν ἐρα-
γάλοις ἐποιήσατο, καταγελᾶσθαι ἂν ἴσως
ἀλλοτρίῳ πλούτῳ καλλωπιζόμενοι ἀφεῖντο
τῶν τεχνιτῶν, ὑφ' ὧν καὶ ὁ χρυσὸς ἐνδέων, καὶ τι-
μιώτερος ἀπεδείχθη· ἡμεῖς δὲ πλοῦτον ἄμα
ἀρετῶν, οὐκ ἐξαρκεῖν ἑαυτῇ πρὸς κόσμον
ὑπολαμβάνοντες, ἐλαττώμασιν αἰσχύνης ἄξια
ποιεῖν οἰόμεθα, ἀλλὰ δεῖ τὰ πλουτοῦμεν.
ὑπεροπτόμεθα καὶ τὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων

ἡδονὰς ἀτιμάσομεν· κολακείας δὲ καὶ θεραπ
διωξόμεθα· καὶ τῆς ἀρχιλόχου ἀλώπεκος τὸ
κερδαλέον τε καὶ ποικίλον ζηλώσομεν· ἀλ
λ' οὐκ ἔστιν ὃ μᾶλλον φυλακτέον τῷ σωφρονοῦν
τι, τοῦ πρὸς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς
δοκοῦντα περισκοπεῖν· καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν
λόγον, ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου· ὥστε κἂν
πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν. μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν
ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν· καὶ ἀδο
ξεῖν καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ· ἢ
τὸν μὲν οὕτως ἔχοντα τί τοῦ αἰγυπτίου
σοφιστοῦ φήσομεν ἀπολείπειν· ὃς φυτὸν
ἐγίνετο· καὶ θηρίον, ὁπότε βούλοιτο· καὶ πῦρ
καὶ ὕδωρ· καὶ πάντα χρήματα· εἴπερ δὴ καὶ
αὐτὸς νῦν μὲν τὸ δίκαιον ἐπαινέσεται
παρὰ τοῖς τοῦτο τιμῶσι· νῦν δὲ τοὺς ἐναν
τίους ἀφήσει λόγους· ὅταν τὴν ἀδικίαν
εὐδοκιμοῦσαν αἴσθηται· ὅπερ δὴ ἔργον
κολάκων· καὶ ὥσπερ φασὶ τὸν πολύποδα
τὴν χρόαν, πρὸς τὴν ὑποκειμένην γῆν
πως αὐτὸς, τὴν διάνοιαν, πρὸς τὰς τῶν
συνόντων γνώμας μεταβαλεῖται· ἀλλὰ
ταῦτα μέν που τοῖς ἡμετέροις λόγοις τε κἂν
λεώτερον μαθησόμεθα· ὅσον δὲ σκια
γραφίαν τινὰ τῆς ἀρετῆς, τό γε νῦν εἶναι
ἐκ τῶν ἔξωθεν παιδευμάτων, ὑπογρα
ψώμεθα· τοῖς γὰρ ἐπιμελῶς ἐξ ἑκάστου
τὴν ὠφέλειαν ἀθροίζουσιν· ὥσπερ τοῖς με
γάλοις τῶν ποταμῶν, πολλαὶ γίνεσθαι
πολλαχόθεν αἱ προσθῆκαι, πεφύκασι

τὸ γὰρ καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ κατατιθέναι
οὐ μᾶλλον ἐς ἀργυρίου προσθήκην, ἢ καὶ εἰς
τὴν γινομένην ἐπίσκεψιν, ὀρθῶς ἔχειν· ἐγὼ δ'
τῷ ποικίλῃ προσθήκῃ, ὁρῶν ὅσῳ βίᾳ τῷ
ἢ τὸ πρὸς αἰγυπτίους ἀπηρόντι· ἀποθανουμένῳ
τί ἂν ποιῶν αὐτῷ μάλιστα κεχαρισμένα
πράττειν ἐφόδιον ἔφη πρὸς γῆρας κεκτη-
μένος τὴν ἀρετὴν δή, ἐφόδιον λέγων, μὴ
χρόνοις ὅροις αὐτὴν περιγράφων ὅς γε τὴν ἀπ'
αὐτῆς ὠφέλειαν, αὐτῷ τῷ βίῳ ὡρίζετο· ἐγὼ
δὲ, καὶ τὸ Τιθωνοῦ τοῦ γήρως· καὶ τὸ μακρο-
βιωτάτου, παρ' ἡμῖν Μαθουσάλα, ὃς χίλια
ἔτη τριάκοντα δεόντων, βιῶναι λέγεται.
καὶ συμπάντα, τὸν ἀφ' οὗ γεγόνασιν οἱ
χρόνον ἀναμετρῶν, ὡς ἐπὶ παίδων διανοίᾳ
γελάσομαι, ἐς τὸν μακρὸν ἀποσκοπῶν,
καὶ ἀγήρω αἰῶνα· οὗ πέρας οὐδέν ἐστι, τῇ
ἐπινοίᾳ λαβεῖν· οὐ μᾶλλον γε, ἢ τελευτὴν
ὑποθέσθαι, τῆς ἀθανάτου ψυχῆς· πρὸς
ὅν γε κτᾶσθαι, παραινέσαιμ' ἄν, τὰ ἐφόδια
πάντα λίθον, κατὰ τὴν παροιμίαν κινοῦν-
τας· ὅθεν ἂν ἐπ' αὐτὸν ἥκειν, ὠφέλειάν τις μέλ-
λοι γενέσθαι· μὴ οἴου, ὅτι χαλεπὰ ταῦτα
καὶ πόνου δεόμενα, διὰ τοῦτ' ἀποκνήσομεν
ἀλλ' ἀναμνησθέντες, τοῦ παραινέσαντος,
ὅτι δέοι, βίον μὲν, ἄριστον αὐτὸν, ἕκαστον,
προαιρεῖσθαι· ἡδὺν δὲ προσδοκᾶν, τὴν συ-
νήθειαν γενήσεσθαι, ἀγχέρειν τοῖς βελτίστοις·
αἰσχρὸν γὰρ, τὸν παρόντα καιρὸν, προέμενον
ὕστερόν ποτ' ἀνακαλεῖσθαι τὸ παρελθόν.

ὅ τοῦ δὴ ἔσται, πάλαι ἀσκουμένοις. ἃ μὲν οὖν
ἃ κράτιστα εἶναι κρίνω, τὰ μὲν, εἴρηκα, :νων
τὰ δὲ παρὰ πάντα τὸν βίον ὑμῖν ξυμβουλεύσω.
ὑμεῖς δὲ, τριῶν ἀρρωστημάτων, μὴ τῷ ἀνια-
τῳ. προσεοικέναι δόξητε μηδὲ τὴν ἐν ταῖς
γνώμαις, νόσον παραπλησίαν. τὴν τῶν
ἐν τοῖς σώμασι δυστυχούντων, δείξητε.
οἱ μὲν γὰρ τὰ μικρὰ τῶν παθῶν κάμνοντες
αὐτοὶ παρὰ τοὺς ἰατροὺς ἔρχονται. οἱ δὲ ὑπὸ
μειζόνων καταληφθέντες ἀρρωστημάτων,
ἐφ᾽ ἑαυτοὺς καλοῦσι, τοὺς θεραπεύσοντας.
οἱ δὲ εἰς ἀνήκεστον παντελῶς μελαγχολίας, πα-
ρενεχθέντες, οὐδὲ προσιόντας. προσίενται·
ὃ μὴ πάθοιτε νῦν ὑμεῖς, τοὺς ὀρθῶς ἔ-
χοντας, τῶν λογισμῶν ἀποφεύγοντες —

τέλος βασιλείου :-

3851894

Georgii Antonii Vesprucii lib.:

[illegible]

GREEK MANUSCRIPTS

817 Basil the Great (*St., Bishop of Caesarea*) *Λόγος παραινετικὸς πρὸς νέους ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων*, a homily to the young "on the way in which they may read pagan literature with profit", MANUSCRIPT *on paper, 12 ll. plus original titleleaf, complete, written [? by a Greek scribe] in brown ink, somewhat stained but with wide margins, lower portions of first and last few leaves detached, note of ownership on last page of* Giorgio Antonio Vespucci, *title and Latin verses (a two-line epigram with many variants) in his hand on otherwise blank titleleaf, rough paper wrapper, MS.* 22060 ("*Miscellaneis MSS.*")
8*vo* [*Florence* (*?*), *late* 15*th century*]

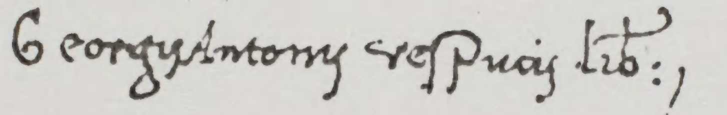

*** St. Basil's famous homily on the reading of pagan literature—"the Magna Carta of Christian humanism" (F. Dölger, *Cambridge Medieval History*, IV, ii, 1967, p. 213)—was better known to the scholars of the Renaissance in the Latin version of Leonardo Bruni than in the original Greek. Bruni's translation, *De legendis libris gentilium*, was first printed in Venice *c.* 1470 and was reprinted 18 times before the end of the century; the solitary incunabulum of the Greek text came from the Florentine press of Lorenzo di Alopa *c.* 1496 (GKW 6442). In manuscript also the Latin version was much more widely spread than the Greek original; De Ricci, *Census* and *Supplement* 1962, records only one manuscript of the Greek text, in Chicago University Library, against ten of the Latin.

Giorgio Antonio Vespucci, who seems to have been the first owner of the present manuscript, was himself a notable "Christian humanist". Uncle and first teacher of the great explorer, he was a Canon of Florence Cathedral and for the last years of his life, from 1497 to 1514, a monk of Savonarola's Dominican convent of San Marco, but he was also one of the foremost teachers of Latin and Greek in the city, a close friend of Marsilio Ficino and a member of his Platonic Academy, and the owner of a distinguished library, part of which is now in the Laurenziana (see A. Della Torre, *Storia dell' Accademia Platonica di Firenze*, Florence 1902, pp. 772-74, and P. O. Kristeller, *Supplementum Ficinianum*, 1937, i. p. 111). The text of the manuscript agrees very closely with that of Alopa's edition. Where the two texts differ an early reader (not the scribe) has entered the readings of the printed edition in the margin.

894